

REPENSAR EUROPA (5): Els protagonistes

written by Joan Fonollosa | 28 de juny de 2019

Aquest és el quart article d'una sèrie de sis que ha dut a terme l'autor. Podeu llegir el primer en el [següent enllaç](#), el segon al [següent enllaç](#), el tercer [aquí](#) i el quart [aquí](#).

Quins han de ser els protagonistes de la veritable integració europea? Entre el “club d'estats” que és avui la UE i l’“Europa dels pobles” de la qual es parlava fa anys hi ha diferències notables. Examinarem en aquest article aquest aspecte del problema.

Per parlar d'aquest tema els catalans tenim una petita dificultat semàntica que ha donat lloc a molts malentesos i falses esperances. En anglès –i en la pràctica del llenguatge internacional, per tant– el mot *nation* no designa el concepte que nosaltres anomenem “nació” (una entitat històrica, cultural, etc.) sinó els estats (entitats formals, jurídiques i polítiques). Alhora, el mot *State* és molt poc utilitzat, gairebé només en el llenguatge formal dels tractats; i per al nostre concepte de nació se sol emprar el mot *people* (poble). Tot plegat sol donar lloc a conflictes i malentesos innecessaris, i per evitar-los no usaré més la paraula nació i, encara que el resultat soni una mica rar, només faré servir els mots *estat* i *poble*.

La globalització cap a la qual ens encaminem de manera inexorable fa que es produeixin alhora dues forces contraposades: d'una banda, la necessitat d'entitats polítiques d'àmbit continental i d'altra banda l'evidència que qui millor pot prestar la majoria dels serveis són entitats d'una dimensió reduïda, posem entre cinc i deu milions d'habitants, per dir uns límits aproximats. Això vol dir que molts dels estats actuals, amb una grandària que correspon a

una altra època –d'aquí que se'ls qualifiqui de renaixentistes– són entitats inadequades per als temps actuals; el seu temps ja ha passat i no tornarà, i per la mateixa raó són el principal escull per a la solució del problema. I cap aquí hem d'anar.

Com he dit a l'article anterior, els protagonistes de la construcció d'Europa han de ser els pobles; i per tant els estats s'hi han d'adaptar. De fet, aquesta és la teoria: se suposa que cada poble té (o ha de tenir) el seu estat. Tanmateix, tots sabem que no és així, per múltiples raons bàsicament de caràcter històric.

Ara bé, la primera pregunta és què és un poble; és a dir quines realitats gaudeixen del dret d'autodeterminació i quines no. No hi ha una definició formal amb validesa universal i a més són realitats socials, poc o molt canviants; per tant sembla difícil donar una regla general. Crec que la resposta ha de partir de la base que només els mateixos interessats estan facultats per dir-ho: si en una comunitat hi ha un moviment social significatiu –que lògicament també s'expressarà políticament– en el sentit que aquella comunitat és un poble, vol dir que ho és. Tan fàcil, i tan difícil, com això.

És clar que una regla així pot comportar, com va dir esgarriat el sr. Juncker, una Europa formada per noranta estats. Bé, ja hem dit que la complexitat és la riquesa més gran d'Europa, no? Doncs aquesta n'és una mostra.

Això vol dir que els grans estats europeus d'origen renaixentista estan condemnats a llarg termini, tret que es reinventin profundament (si poden). A Espanya i al Regne Unit ja hi ha fortes tendències centrífugues que res no indica que s'hagin d'aturar, al contrari. Itàlia va pel mateix camí i a França ja hi ha el cas de Còrsega, per no parlar d'Alsàcia, o la Catalunya del Nord.

Tanmateix les coses no tenen per què anar necessàriament tal com temia el sr. Juncker. Em permeto fer una teoria que pot semblar agosarada, però que potser no ho és tant: la millor manera perquè un poble que forma part d'un estat que no és "el seu" no vulgui anar-se'n, és precisament que tingui permanentment la porta oberta per fer-ho quan vulgui. Crec que l'experiència del Quebec i d'Escòcia són força aclaridores: oferir la possibilitat de marxar pacíficament mitjançant una votació democràtica és la millor manera perquè no vulguin fer-ho. És clar que, precisament perquè existeix aquesta possibilitat, el mateix estat és el primer interessat a oferir-los un tracte amb el qual els minoritaris se sentin còmodes. Entre els estats grans de la UE, només Alemanya no sembla tenir aquesta mena de problemes, probablement degut a l'estructura federal, cosa que seria un indicador a favor de la solució apuntada. La nostra història medieval n'és un altre exemple: el model de relació de Catalunya amb els regnes d'Aragó, València i Mallorca és una molt bona font d'inspiració per trobar fórmules en aquest sentit.

Evidentment, això implica la utilització sistemàtica del principi de subsidiarietat: cada servei ha de ser assumit per aquell nivell administratiu on es pot prestar amb la màxima eficàcia. Lògicament, aquesta subsidiarietat implica també el principi de suficiència financera: qui ha de prestar el servei ha d'estar adequadament finançat; i aquí podem dir, parafrasejant el Quixot, "con la bolsa hemos topado, amigo Sancho".

Aquesta idea implica que cal considerar molt curosament què ha de ser competència dels òrgans centrals i què no. Posaré dos exemples de com no s'han de fer les coses.

Quan la Unió Europea va establir l'obligatorietat que en tots els restaurants tinguessin les setrilleres segellades, ningú a Catalunya no en va entendre la necessitat; i quan li van preguntar l'opinió a l'aleshores primer ministre britànic Mr. Cameron, la seva resposta va ser: "aquesta és exactament la

mena de coses en les quals Europa no s'hi hauria de ficar".

La segona ens és encara més propera: la directiva sobre focs artificials era, en principi, tan estricta que impossibilitava en la pràctica l'activitat de les colles de diables, que es veu que ningú a Brussel·les sabia que existien. Finalment, es va resoldre obligant a fer uns cursets sobre seguretat, i que segons sembla els caps de colla en sabien més que els monitors.

Només amb aquests dos simples exemples ja es veu quin és el gran –probablement principal–mal de l'Europa actual: una centralització excessiva, que comporta la creació de monstres burocràtics, controlats per unes entitats la majoria de les quals ja estan fora del seu temps.